

Motion till riksdagen

1989/90:Kr223

av Ulla Tillander och Stina Gustavsson

(båda c)

Dialekt- och ortnamnsarkivet i Lund

Dialekt- och ortnamnsarkivet i Lund (DAL) är en statlig forskningsinstitution med uppgift att samla in, bevara och bearbeta material om vår landsändas dialekter och ortnamn.

I arbetet med att gräva fram den historia som är den yttersta förutsättningen för Sydsveriges kulturella identitet är dialekterna och ortnamnen oundgängliga hjälpmedel.

Dialekterna vittnar om urgamla kulturförbindelser och kulturområden, samtidigt som det inspelade och upptecknade material som finns på arkivet ger väsentlig kunskap om forna tiders materiella och andliga förhållanden.

Våra gamla ortnamn är inte fria konstskapelser, som de namn som nu ges åt nya gator och torg i tätorterna, utan sakliga beskrivningar av en namnbärande ort vid tiden för namnets tillkomst. Eftersom de äldsta ortnamnen i Sydsverige är mer än tvåtusen år gamla, säger det sig självt att de är en utomordentlig källa för vårt vetande om den tidens sydsvenska växt- och djurvärld, religion, rättsväsen, bebyggelse, försvarsväsen o.d., från vår tideräkningens början och fram genom seklerna. Och indirekt är DAL:s samlingar av skriftliga ortnamnsbelägg ett ovärderligt hjälpmedel för lokalhistoriker och hembygdsvetare: den som vill veta exempelvis var i litteraturen en viss skänks by är nämnd under medeltiden har en enda institution att börja sina forskningar på: dialekt- och ortnamnsarkivet i Lund.

De sydliga svenska landskapen bildar en språklig och kulturell enhet. Dialekt- och ortnamnsforskning är båda språkliga discipliner, och de går hand i hand: utan en ingående kunskap om en trakts dialekter kan man inte tolka dess ortnamn. Det är därför inte bara regionalpolitiskt önskvärt utan också angeläget för både professionella forskare och den hembygdsintresserade allmänheten, att materialet för både dialekter och ortnamn från hela vår region finns samlat på ett ställe. DAL.

Men så är det inte. Medan arkivet har ansvaret för dialekterna i hela Sydsverige, Halland, Småland, Öland, Blekinge och Skåne, har slumpmässiga historiska förhållanden gjort att det har hand om ortnamnen bara i Skåne. Den som vill veta något om namnen i de övriga sydsvenska landskapen får resa till Uppsala.

Det säger sig självt att detta är en olämplig ordning. En del skäl till detta har redan nämnts. Det kan tilläggas att Lund givetvis är en bättre utgångspunkt för insamlingsarbete i Sydsverige än vad Uppsala är.

Det bör nämnas att Uppsala dominerar stort, både med avseende på ort-

namn och dialekter, även gentemot DAL:s systerarkiv i Göteborg och Umeå.

Mot. 1989/90
Kr223

Styrelsen för den myndighet som alla arkiven ingår i, Dialekt- och ortnamnsarkiven samt svenskt visarkiv (DOVA), har också insett att någonting bör göras åt obalansen i arkivens verksamhetsområden. I en intern utredning föreslås att DAL får överta ansvaret för ortnamnen i samtliga sydsvenska landskap.

Arkivet i Lund kan naturligtvis inte få utökade ansvarsområden utan att samtidigt få utökade resurser, och det går inte att i detta syfte "avlöva" Uppsalaarkiven, som även med något minskade ansvarsområden har nog och övernog av arbetsuppgifter med de personalresurser som nu står till buds. I sin anslagsframställning (Dnr 63/88) inför forskningspropositionen föreslår därför DOVA-styrelsen, som en förutsättning för att denna regionalpolitiskt mycket motiverade förändring skall komma till stånd, att DAL får en utökning av sina tjänster med en arkivarie.

Enligt vår uppfattning är det angeläget att återbörda Sydsveriges ortnamn, dessa oumbärliga vittnesbörd om vår historia, till vår region genom att se till att den äskade tjänsten vid arkivet i Lund inrättas!

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att dialekt- och ortnamnsarkivet i Lund (DAL) får överta ansvaret för ortnamnen i samtliga sydsvenska landskap.

Stockholm den 18 januari 1990

Ulla Tillander (c)

Stina Gustavsson (c)